

Här bjöds Piteborna på kyrkkaffe med champagne

GAMMALSVENSKBY När en grupp Pitebor nyligen, tillsammans med andra svenskar varav flertalet från Gotland, besökte Gammalsvenskby i Ukraina fick de vara med om två gudstjänster. Dels i den gamla svenska kyrkan, numera ortodox, dels i den lutherska kyrkan i grannbyn Schlangendorf.

Några gånger om året kommer en svensk präst hit och håller lutherska gudstjänster för byns svenskar.

Karl-Erik Tysk, kyrkoherde i Ovansjö, Sandviken, har varit en av svenskättlingarnas själasörjare under många år. Han hjälper befolkningen att upprätthålla sina traditioner och sin lutherska tro. Tysk har till och med skaffat ett eget hus i byn.

Tysk är en regelbunden besökare. Har bakom sig närmare 40-talet besök, under snart 15 år. För honom har byn och dess människor en märklig dragningskraft. För övrigt även på de som av någon anledning kommer på ett tillfälligt besök. De vill gärna tillbaka.

- Behoven är fortfarande stora i byn, säger Tysk och hälsar alla insatser som kommer alla människor i byn till del som mycket välkomna, inte minst då insatserna från Piteåbornas sida.

- Det gör livet lite lättare att leva för både svenskättlingar och ukrainare.

Säger sin mening

Karl-Erik Tysk har för övrigt i några böcker berättat om byn.

Han talar obehindrat ryska och även ukrainska, som är det allmänna gudstjänstspråket. Vid mötet med de äldre Gammalsvenskbyborna, eller när det finns svenska gäster i byn, blir det predikan på svenska.

Tysk är inte rädd för att, vid sidan om gudstjänsten, säga sin mening om svenska kyrkans ledning, som han tycker blivit allt mer utslätad.

- Jag tror inte längre på Svenska kyrkan, men jag tror på Gud, säger Tysk utan darr på rösten.

Han hävdar att kyrkan i många frågor mer och mer avlägsnar sig från det som kan kallas kristet, att ledningen alltför lätt anpassar sig till den rådande kulturen och dess synsätt.

Vid något tillfälle har han för övrigt uttryckt ett och annat kritiskt om Luleåbiskopen .

Tysk hävdar att det i dag finns föga tolerans för avvikare.

Han talar om toleransens intolerans, oavsett om avvikarna har rätt eller inte och retar upp sig på kyrkliga paragrafryttare.

Svensk enklav

Den kristna tron och språket har gjort att Gammalsvenskby fortfarande är en svensk enklav, flera hundra mil från det gamla hemlandet.

Svenskan har ännu inte spelat ut sin roll. I skolan i byn lär sig fortfarande ungdomar och äldre, både svenskättlingar och ukrainare det svenska språket. Svenskan kommer också framöver, fast kanske på ett annat sätt än tidigare, att vara en del av livet i byn.

Noterbart är att när en svensk präst kommer på besök till Gammalsvenskby blir det fler besökare i den svenska kyrkan. Då finns bänkar att sitta på. Gudstjänstrummet skiftar också delvis karaktär, och framför allt besökare. Svenskbyborna möter då upp mangrant för att lyssna. Den här söndagen med drygt 40-talet svenskar. Annars föredrar svenskarna att gå till den tyska kyrkan i grannbyn, som förestås av en luthersk präst.

Karl-Erik Tysk är omtyckt bland byborna och gör gärna hembesök under sina vistelser.

De bägge kyrkorna ser lite slitna ut. Putsen har trillat av här och där. Takplåtarna på en av kyrkorna har hamnat i olag innebär att det läcker in. Till viss del har församlingsborna lyckats få bidrag till en del av taket, och fick ett välkommet tillskott av insamlade medel från Piteå. Pengar som dessutom räckte till för att inköpa en gräsklippare till kyrkvaktmästaren, som fått slå gräset runt kyrkan med lie. Dessutom räckte pengarna även till att inköpa en putsmaskin så att kyrkan invändigt kan förbättras.

Dramatisk historia

Gudstjänsten i lutherska kyrkan avslutades med att besökarna bjöds på kyrkkaffe och champagne. En lite ovanlig kombination. Gästfrihet utan dess like visades besökarna Karl-Erik Tysk och kyrkoherde Staffan Bejer från Roma, Gotland, assisterade församlingsprästen under gudstjänsten.

Eftermiddagsgudstjänsten, dagens andra begivenhet, blev en traditionell nattvardsgudstjänst i den gamla svenska kyrkan. En kyrka med en dramatisk historia.

Den nuvarande kyrkan stod färdig 1885 och ersatte då en i trä.

När Sovjetmakten upphörde, och det kommunistiska systemet störtat samman, kunde byborna renovera kyrkan som dessförinnan fungerat som dansställe och biograf, affär och gödselmagasin. Taket hade rasat in.

Efter 1989, och med bybor som var medvetna om det svenska arvet, återställdes kyrkan. Nu med både ett lutherskt och ortodoxt torn där samarbetet mellan ortodox och protestantisk tro är mycket starkt.

Den ortodoxe prästen Alexander Kvitko var med från början. Han flyttade till Gammalsvenskby 1979 och fick glädjen att återinviga kyrkan.

När Gammalsvenskby år 2008 fick besök av kungaparet var det för övrigt den förste svenske kung som någonsin besökt det fria Ukraina.

Jan Lundquist
jan.lundquist@pitea-tidningen.se
0911-645 24
Publicerad 9 juni 2012 -